

Jakub Kopecký
kopecky@ujc.cas.cz
26. studentský workshop Žďárek
Hořovice, listopad 2009

K pojmu komunikační/ilokuční funkce

Teorie řečových aktů

Ilokuční akt, ilokuce, ilokuční platnost/síla:

- „Stating, questioning, commanding, promising etc. = performing *illocutionary act*“ (Searle, 1969, s. 24).
- způsob, smysl, funkce užití řeči, platnost výpovědi (Austin, 2000, s. 105)

Komunikační funkce výpovědi (KF):

„Cíl (účel, záměr, úmysl, intence), s jakým byla nějaká výpověď mluvčím vůči adresátovi v dané konkrétní komunikační situaci produkována“ (Grepl, 2002).

- Jedná se i o záměry tajné? Má klíč ke KF pouze mluvčí?

Reflexivní intence

Griceova (1957) definice „nepřirozeného významu“: „„A meant_{NN} something by x‘ is (roughly) equivalent to ‚A intended the utterance of x to produce some effect in an audience by means of the recognition of this intention.‘“

(„nepřirozený význam“ (_{NN}) je založen na něčím mínění, např. *Ta jeho poznámka znamenala, že bys měl odejít* (myslel to tak, že...‘) × „přirozený“ význam: např. *Současný rozpočet znamená, že příští rok bude těžký*)

- ilokuční záměr musí být rozeznatelný
- samotné rozeznání záměru je nutnou, ale ne dostačující podmínkou k dosažení cíle
- 2 typy záměrů mluvčího:
 1. dosáhnout toho, aby mluvčí rozeznal ilokuční platnost výpovědi
 2. docílit určité reakce adresáta (vlastní ilokuční záměr)
- redefinice KF: záměr mluvčího vyvolat u adresáta pomocí výpovědi určitou reakci, přičemž tento záměr musí být pro adresáta rozeznatelný

Podmínka upřímnosti

Mluvčí musí mít při realizaci řečového aktu určité domněnky, city nebo přání: věřit svému tvrzení, přát si to, o co žádá apod. (Austin, 2000; Searle, 1969)

× úspěšnost „neupřímných“ řečových aktů (neupřímný slib, nepravdivé tvrzení) → nadbytečnost podmínky/pravidla upřímnosti; postačuje Griceova (1975) maxima kvality – porušení maximy nevede nutně k selhání komunikace.

- ilokuční záměr nemusí odpovídat reálnému záměru mluvčího:

KF je manifestovaný záměr mluvčího vyvolat u adresáta pomocí výpovědi určitou reakci

LITERATURA

- ALLAN, K. (2009): *Meaning and speech acts* [online]. <<http://arts.monash.edu.au/linguistics/staff/kallan-speech-acts.php>>
- AUSTIN, J. L. (2000): *Jak udělat něco slovy*. Praha: Filosofia.
- BACH, K. – HARNISH, R. M. (1979): *Linguistic Communication and Speech Acts*. Cambridge et al.: The MIT Press.
- GREPL, M. (1987): Komunikativní složky výpovědi. In: *Mluvnice češtiny 3*. Praha: Academia, s. 306–390.
- GREPL, M. (1998): Výpověď. In: M. Grepl – P. Karlík: *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, s. 379–503.
- GREPL, M. (2002): Funkce výpovědi komunikační. In: *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 145–146.
- GRICE, H. P. (1957): Meaning. *Philosophical review*, 67, s. 377–388.
- GRICE, H. P. (1975): Logic and Conversation. In: P. Cole – J. L. Morgan (eds.): *Syntax and Semantics*. New York et al.: Academic Press, s. 41–58.
- HIRSCHOVÁ, M. (2006): *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- LEVINSON, S. C. (1983): *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SADOCK, J. (2004): Speech acts. In: L. R. Horn – G. L. Ward (eds.), *The handbook of pragmatics*. Malden et al.: Blackwell, s. 53–73.
- SEARLE, J. R. (1969): *Speech Acts. An Essay in the Philosophy of Language*. London – New York: Cambridge University Press.
- SEARLE, J. R. (1979): A Taxonomy of Illocutionary Acts. In: *Expression and Meaning. Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge – New York: Cambridge University Press, s. 1–29.